

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Психолого-природничий факультет
Кафедра загальної психології, психодіагностики та психотерапії

МІШТАЛЬ КАТЕРИНА ЮРІЇВНА

ОСОБЛИВОСТІ МОТИВАЦІЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ СУЧАСНОЇ ЖІНКИ

Освітня програма *«Психологія»*
Спеціальність *053 Психологія*
Галузь знань *05 Соціальні та поведінкові науки*

Кваліфікаційна робота
на здобуття освітнього ступеня магістра

Науковий керівник:
старший викладач Савуляк В.О.

Рівне, 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ МОТИВАЦІЇ..	Error! Bookmark not defined.
Bookmark not defined.	
1.1. Поняття та структура мотивації в психології	Error! Bookmark not defined.
1.2. Аналіз теорій мотивації	Error! Bookmark not defined.
1.3. Сутність поняття самореалізації.....	Error! Bookmark not defined.
1.4. Взаємозв'язок самореалізації та мотивації ..	Error! Bookmark not defined.
РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ СУЧАСНОЇ ЖІНКИ.....	Error! Bookmark not defined.
2.1. Методика дослідження.....	Error! Bookmark not defined.
2.2. Результати дослідження	Error! Bookmark not defined.
2.3. Шляхи удосконалення формування мотивації самореалізації сучасної жінки	Error! Bookmark not defined.
ВИСНОВКИ	7
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	Error! Bookmark not defined.
ДОДАТКИ	Error! Bookmark not defined.

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Сучасне суспільство вимагає виховання активної, далекоглядної, творчої особистості, здатної самостійно приймати рішення та нести відповідальність за результати. Підвищення рівня внутрішньої активності людини безпосередньо пов'язане з питанням підвищення її мотивації до діяльності, якою вона займається. Це натхнення, яке надихає людину взяти на себе свою роль і змінити світ навколо себе. На сучасному етапі розвитку питання формування мотивації навчальної діяльності у молодших школярів є першочерговим, оскільки воно відбувається протягом першого року навчання, а в подальшому має значний вплив на успішність навчальної діяльності у старших класах. Як наслідок, логічно припустити, що формування мотивації є самостійним завданням освітньої системи, не менш значущим і відповідальним, ніж засвоєння дітьми системи знань, умінь і навичок. Все це впливає на важливість цього дослідження.

Аналіз наукової літератури свідчить про те, що багато досліджень присвячено темі мотивації, її формування та розвитку. Починаючи з 1950-х років, мотивація до навчання є предметом вивчення як вітчизняної, так і зарубіжної педагогічної психології.

Загальні питання про структуру мотиваційної сфери особистості (потреби, мотиви, інтереси, ідеали, прагнення, установки, емоції, норми, цінності тощо) зазвичай розглядалися в дослідженнях психологів В. Асєєва, Д. Брунера, Б. Вайнера, Т. Гільберта, Б. Додонова, І. Дубровіної, К. Левіна, Д. Макклелланда, А. Маслоу, С. Мерліна, Ф. Олпорта, Б. Скіннера, Е. Томпсона, Д. Узнадзе, Х. Хекхаузена, П. Якобсона.

Ці концепції отримали подальший розвиток і спеціалізацію в наступних напрямках: мотивація, її зміст і методи формування (О. Гребенюк, О. Дусавицький, Н. Костюкова, В. Мільман, В. Моргун, В. Рєпкін, П. Сирбіладзе, Г. Щукіна та ін.); різноманітні фактори, що впливають на розвиток і склад

навчально-пізнавальної мотивації (Ш. Амонашвілі, М. Матюхіна, Н. Тализіна, І. Якиманська).

У 70-х роках дослідження переходу до загальної середньої освіти виявили дефіцит мотивації значної частини учнів. Саме в цей період спрямованість навчання стала метою учня бути не лише об'єктом навчання, а й стати суб'єктом навчального процесу. На цей момент було опубліковано кілька досліджень, у яких розглядалися окремі компоненти навчальної мотивації: пізнавальний інтерес (Г. Щукіна), пізнавальна потреба (Г. Бокарева, Г. Кирилова, Ю. Куль), позитивне ставлення до навчання (В. Самохвалова, М. Волокітіна, Л. Славіна та ін.).

Останні дослідження з проблем мотивації зосереджені на дослідженні ролі особистості в стимулюванні. Автори демонструють, що процедура формування мотивації є керованою, ефективність процедури формування мотивації має бути забезпечена засобами, методами та прийомами.

Завдання:

вивчити поняття мотивації;
дослідити особливості вмотивованості сучасної жінки;
провести емпіричне дослідження формування мотивації самореалізації сучасної жінки.

Об'єкт дослідження: формування мотивації самореалізації сучасної жінки.

Предмет дослідження: психологічні засади формування мотивації самореалізації сучасної жінки.

Мета дослідження: теоретично та практично обґрунтувати психологічні чинники самореалізації сучасної жінки.

Методи дослідження. У дослідженні психологічних чинників самореалізації сучасної жінки доцільно поєднувати комплекс теоретичних і емпіричних методів. Теоретичні методи охоплюють аналіз, синтез, узагальнення та систематизацію наукових джерел з психології особистості, гендерної психології, соціальної психології та психології розвитку. Вони

дозволяють визначити ключові підходи до розуміння самореалізації та окреслити основні психологічні чинники, що впливають на її перебіг.

Емпіричний блок може включати методи опитування (анкетування, інтерв'ювання), психодіагностику (вимірювання мотивації досягнення, самооцінки, рівня суб'єктності, стресостійкості, емоційного інтелекту), спостереження та якісний аналіз життєвих історій жінок. Методи математичної статистики (кореляційний аналіз, факторний аналіз, описова статистика) застосовуються для обробки та інтерпретації отриманих результатів. Поєднання кількісних і якісних процедур забезпечує всебічне вивчення феномену самореалізації.

Теоретичне значення полягає у поглибленні наукових уявлень про психологічні чинники самореалізації сучасної жінки в умовах соціальних трансформацій, зростання ролі гендерної рівності та розширення професійних можливостей. Дослідження уточнює зміст поняття «самореалізація жінки», розкриває його структурні компоненти та взаємозв'язок із мотиваційною, емоційною та ціннісною сферами особистості. Результати дозволяють розширити науковий апарат гендерної та особистісної психології, доповнюючи існуючі концепції впливом культурних, соціальних, сімейних і внутрішньоособистісних чинників на особистісний розвиток жінки. Здобуті висновки сприяють формуванню теоретичної моделі самореалізації, релевантної сучасним умовам, та можуть бути використані як основа для подальших досліджень у галузі психології жіночого розвитку.

Практичне значення роботи полягає у можливості застосування результатів у діяльності практичних психологів, соціальних працівників, консультантів із кар'єрного розвитку та фахівців із гендерної політики. Отримані дані можуть бути використані для розробки психокорекційних програм, спрямованих на підтримку особистісного зростання жінок, розвиток їхніх мотиваційних ресурсів, підвищення рівня впевненості, суб'єктності та емоційної саморегуляції. Матеріали дослідження можуть слугувати основою для тренінгів самопізнання й професійного розвитку, програм профілактики емоційного вигорання, а також для просвітницької роботи щодо подолання

гендерних стереотипів, які обмежують самореалізаційні можливості жінок. Запропоновані рекомендації можна впроваджувати у діяльність освітніх закладів, організацій, що підтримують жінок, та у практику індивідуального психологічного консультування.

Структура роботи. Магістерська робота складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку літератури. Загальний обсяг роботи – 74 сторінки.

ВИСНОВКИ

Під час вивчення поняття мотивації ми розглянули різні теорії, що пояснюють, що стимулює нашу поведінку та дії. Розуміння цих теорій допомагає нам краще зрозуміти, як і чому ми діємо в певний спосіб та як можемо керувати своєю мотивацією для досягнення бажаних результатів. Особливості вмотивованості учня є ключовим аспектом освіти. Розуміння мотивації учнів допомагає вчителям адаптувати навчальні програми та методи навчання для найкращого залучення учнів до навчання та максимізації їхнього навчального потенціалу. Проведення емпіричного дослідження формування мотивації самореалізації сучасної жінки дозволить нам краще зрозуміти, які чинники та стратегії можуть сприяти розвитку особистості, самореалізації та досягненню успіху у навчанні та кар'єрі. Результати такого дослідження можуть стати основою для розробки програм та ініціатив, спрямованих на підтримку й розвиток мотивації самореалізації.

Такі дослідження мають велике значення для педагогіки та психології освіти, оскільки вони допомагають розкрити та зрозуміти внутрішні мотиваційні механізми жінок. Вони дозволяють виявити, які конкретні фактори сприяють розвитку самореалізації, які перешкоджають цьому процесу, і які стратегії можуть бути найбільш ефективними для стимулювання особистісного зростання. Подальші дослідження можуть допомогти вдосконалити методики навчання та виховання, а також сприяти створенню більш стимулюючого освітнього середовища. Результати таких досліджень можуть бути корисними для педагогів, психологів, адміністраторів та інших фахівців, які працюють у галузі освіти, щоб покращити процеси навчання та розвитку жінок.

Професійна самореалізація особистості – це процес формування особистістю свого ставлення до навколишнього світу, до професійно-трудового середовища. Це процес поетапного прийняття рішення у тому, як, з чого, можна узгодити власні уявлення та потреби суспільства, процес формування індивідуального стилю діяльності, індивідуального стилю життя. Професійна

самореалізація є складовою цілісного життєвого самовизначення, передбачає взаємну адаптацію особистісних запитів та інтересів суспільства на вирішення складних і багатогранних завдань, що висувуються сучасним розвитком соціально-економічної ситуації, усім ходом у суспільному розвитку. Професійна самореалізація особистості – складний та тривалий процес, що охоплює значний період життя.

Проблема формування особистості, готової до успішної самореалізації у світі праці, вирішується у вітчизняній педагогічній практиці засобами професійної орієнтації. Розмитість соціально-економічних перспектив розвитку суспільства висуває на перший план питання підготовки не професіоналів вузького профілю, а мобільних, готових до швидкої зміни галузі професійної діяльності особистостей, які створюють за потреби свою власну професійну нішу, своє робоче місце. Для формування таких якостей необхідно ввести процес професійного самовизначення в ширший контекст особистісної ідентифікації людини, що включає в себе крім професійної та інші галузі самореалізації людини (сімейної, політичної, релігійної і т.д.). У цьому перспективним виявляється процес планування кар'єри, що дозволяє запровадити професійну самореалізацію людини у контекст її життєдіяльності, тобто. зробити професійний вибір одним із факторів особистісної самореалізації на основі життєвої стратегії людини.

Нові соціально-економічні умови суттєво ускладнюють професійну діяльність молодого спеціаліста у виробничій сфері. Так, сучасна професійна діяльність спеціаліста характеризується надзвичайно високою відповідальністю, оскільки від своєчасності, точності, безпомилковості та ефективності дій спеціаліста значною мірою залежить якість роботи всієї системи.

Входження молоді до соціуму – це, перш за все, її входження у професійне середовище, і на цьому шляху виникають проблеми та протиріччя, зокрема, проблеми вибору професії та помилок цього вибору, і як наслідок – небажання працювати за отриманою спеціальністю, труднощі адаптації у навчальному та трудовому колективі, складнощі з працевлаштуванням,

безробіття, падіння престижу низки важливих для функціонування та розвитку суспільства професій, повільне професійне зростання, недостатня матеріальна забезпеченість та ін.

Навчання у ЗВО – один із початкових етапів формування та становлення людини як суб'єкта майбутньої професійної діяльності. Під час аналізу поняття мотивації стало очевидно, що вона представляє собою складний механізм, який включає в себе різноманітні внутрішні та зовнішні стимули, спрямовані на досягнення конкретної мети або задоволення певної потреби.

Дослідження також розкрило, що мотивація учнів має свої власні особливості, що залежать від багатьох факторів, таких як індивідуальні риси особистості, стиль навчання, вплив сім'ї та оточуючого середовища. Ці фактори впливають на те, як учні сприймають та реагують на навчальну діяльність. Емпіричне дослідження формування мотивації самореалізації серед сучасної жінки виявило, що цей процес є складним і багатограним. Він залежить від внутрішніх цінностей, інтересів та амбіцій жінок, а також від рівня підтримки, яку вони отримують від оточуючих.

Отже, на основі проведених досліджень можна зробити висновок про важливість подальшого вивчення та підтримки мотивації у навчальному середовищі, особливо серед сучасної жінки, з метою сприяння їхньому особистісному розвитку та досягненню успіху в навчанні та житті.

Такі дослідження є ключовим етапом у підвищенні рівня освіти та розвитку суспільства в цілому. Зрозуміння механізмів формування мотивації самореалізації дозволяє не лише виявити потреби та проблеми жінок, але й розробити ефективні стратегії їхнього вирішення. Дослідження можуть виявити різні фактори, які впливають на мотивацію самореалізації, такі як соціальне середовище, психологічний стан, освітні можливості та інші. Це надасть можливість створити більш індивідуалізовані та ефективні програми підтримки для жінок.

Більш того, результати таких досліджень можуть бути використані для вдосконалення навчальних програм, формування освітніх політик та розробки методик педагогічної практики. Знання про мотиваційні особливості жінок

допоможе вчителям краще адаптувати свої підходи до навчання, підвищити якість навчання та забезпечити більш успішний процес навчання для кожної жінки. Отже, емпіричні дослідження формування мотивації самореалізації сучасної жінки є важливим інструментом для підвищення якості освіти, розвитку особистості та підготовки молоді до життя та кар'єри. Вони сприяють створенню більш підтримуючого та стимулюючого середовища для розвитку особистості та досягнення успіху у сучасному світі.

Знання про мотиваційні процеси може допомогти індивідуальним жінкам у плануванні їхньої освітньої траєкторії та розвитку особистості. Розуміння власних мотиваційних механізмів дозволяє їм краще визначити свої цілі, зосередитися на досягненні успіху та здійсненні свого потенціалу. Узагальнюючи, емпіричні дослідження формування мотивації самореалізації сучасної жінки мають великий потенціал для підвищення якості освіти, розвитку особистості та підготовки молодого покоління до успішного життя в сучасному світі.